

IVAN DOROVSKÝ

OHLAS A RECEPCE NĚKRASOVOVA DÍLA V MAKEDONSKÉ A BULHARSKÉ LITERATUŘE

Ruská literatura i ruská pokroková revolučně demokratická ideologie pronikala a byla přijímána na slovanském jihu téměř bezprostředně po svém vzniku. Stručně můžeme říci, že tvorba ruských pokrokových spisovatelů a myslitelů sehrála významnou pozitivní úlohu hlavně v obrozenském období u Srbů, Charvátů, Bulharů i Makedonců. Představitelé těchto národů či národností přijímali a překládali nejen Slovo o pluku Igorově, nýbrž i básnickou tvorbu Puškinovu, Lermontovovu, Někrasovovu, díla Bělinského, Turgeněva, Dostojevského a mnoha jiných, která pomáhala při vytváření vlastní literatury uvedených národů, dávala impulsy, podněty, obohacovala novými myšlenkami i uměleckými postupy.

Na každou z jihoslovanských literatur — ať už srbskou, charvátskou, bulharskou nebo makedonskou — působila díla ruských tvůrců jinak, dostávala se k nim různými cestami podle toho, jaké byly vlastní vývojové podmínky té či oné literatury. Studium geneze idejí, forem, principů a tematiky v dílech daného autora, dané epochy ve vývoji té které národní literatury by nikdy nebylo úplné bez studia styků a vztahů. Teprve po tomto prvním kroku můžeme přistoupit k hodnocení stupně působení, jeho funkce v jiném, buď stejném, podobném nebo dokonce odlišném sociálněpolitickém prostředí a jeho přínosu pro vývoj dané literatury.

Omezím se na literaturu bulharskou a makedonskou, konkrétně na její představitele z padesátých až sedmdesátých let minulého století. Jsou to Petko Račev Slavejkov (1827—1895) a Rajko Žinzifov 1839—1877).

V tzv. druhém období Někrasovovy literární činnosti, tj. od poloviny padesátých do poloviny šedesátých let 19. století (1856—1865), rozvinul se tvůrcův básnický talent nejplodněji. Právě v té době žila v Rusku, nejvíce v Moskvě, skupina studentů z Bulharska a Makedonie. Mezi nimi byl kromě revolučního demokrata Ljubena Karavelova aj. také R. Žinzifov. Žinzifovova poezie až do posledních let nebyla správně pochopena a nebyla zařazena do kontextu vývoje bulharské a makedonské literatury šedesátých let.

Uveďme stručně, že v šedesátých letech minulého století ani Dobri Čintulov, ani G. S. Rakovski už netiskli své verše, že Botevovy a Karavelovovy první básně se objevily až v druhé polovině šedesátých let, takže v té době básnicky tvořili v bulharské a makedonské literatuře jenom P. R. Slavejkov a R. Žinzifov. Bulharská literární historie od první ostře kritické recenze Žinzifovovy

básnické tvorby Ljubenem Karavelovem na počátku šedesátých let se stále ještě nedovedla dostatečně vyrovnat s hodnocením literárního vývoje v Bulharsku v padesátých až sedmdesátých letech. Je přímo paradoxní, že zatím nejobektivnější hodnocení uvedeného období podal Vasil D. Stojanov (bulharský kulturní pracovník žijící dlouhá léta v Praze) v kritické stati o tehdejší bulharské literatuře, která vyšla v Časopise Musea Království českého r. 1866.¹ Stojanov nejenže zařadil Žinzifova vedle Slavejkova, Karavelova a bratří Miladinovových, nýbrž naváhal o něm i napsat, že „má znamenité nadání básnické“ a že „jest dnes jedinkým a nejpřednějším básníkem bulharským všech jiných mladých, náležitě vzdělaných Bulharů na básnické půdě vystupujících“.²

Mnohdy schematizované a dogmatizující měřítko bulharské starší, a bohužel i novější literární historie i historiografie vede často k unifikaci literárních postav a společenských jevů. Nedá se totiž celý vývoj bulharské obrozené literatury a kultury měřit jenom Paisijem Chilendarskim nebo Christem Botevem.³ Vedle paisijevských a botevovských typů existovali tvůrci, k nimž patřil také např. Žinzifov, kteří romanticky milovali svůj lid a společně s ním prožívali jeho strádání.

Jak Petko R. Slavejkov, tak R. Žinzifov psali svoji poezii v době, kdy literatura plnila důležitou funkci buditelskou. Podívejme se nyní, v čem a v jaké míře se u uvedených básníků projevovalo působení Někrasovova díla, co z jeho poezie bylo jimi přijato a jak jim Někrasovovo dílo pomohlo v jejich vlastním tvůrčím vývoji. Otázka o literárním vlivu a jeho místu v rozvoji tvůrčí osobnosti nebo celé literatury byla předmětem už mnoha badatelů starších i novějších.

První z básníků, na jehož tvorbu mělo Někrasovovo básnické dílo blahodárný vliv a o němž chci zde hovořit, je Rajko Žinzifov, básnická osobnost, patřící nejen bulharské a makedonské obrozené literatuře, nýbrž i ruské publicistice.⁴

Žinzifov četl vedle veršů Puškinových, Lermontových, Pleščejevových, Nikitinových a jiných také poezii N. A. Někrasova. V ruské odborné literatuře bylo napsáno mnoho o „někrasovství“ toho či onoho ruského básníka. Málo se ovšem zkoumala opačná stránka (např. „tjutčevství“ Někrasova).⁵ Tak jako si mnohdy Někrasov bral s vé z tvorby jiných ruských a cizích básníků, tak také Žinzifov a mnozí jiní tvůrci vybírali z Někrasovovy tvorby to, co odpovídalo jejich ideové estetickým principům, jejich básnickému naturelu, jejich cílům apod. Povšimneme si zde některých Žinzifovových básnických skladeb, které jsou tak či onak spjaty s poezií velkého ruského básníka.

Dlouholetý Žinzifovův pobyt v Moskvě stále více zesiloval jeho pocity osamělosti, o nichž vypovídal ve svých verších. Tak např. báseň *Na Velikden* (Velikonoce) je jasným obrazem básníkovy duševního stavu. Je organicky spjata s další jeho básní *Sam sebe si* (O sobě). V ní totiž Žinzifov, po příkladu Někra-

¹ V. D. Stojanov, *Slovo o literárních pracích oněch spisovatelů bulharských zvlášt, kteří přispěli a přispívají k zvelebení a ušlechtnění naší národní řeči bulharské*, Časopis Musea Království českého, 1866, sv. 3, str. 272–283.

² Tamtéž, str. 275.

³ E. Georgiev, *Poezija na Rajko Žinzifov*, Literaturna misál, roč. 8, čís. 2, 1964, str. 80.

⁴ R. Žinzifov, *Publicistika I, II*, Sofia 1964; viz též moji stať *Zametki o vozdejsťvii ruskoi i ukrainskoj literatury na tvorčestvo R. Žinzifova*, SPFFBU, D 10, 1962, str. 119 až 135.

⁵ Viz např. N. N. Skatov, *Nekrasov i Tjutčev*, Russkaja literatura, čís. 2, 1971, str. 20–35.

sova, vytvořil typ tzv. zbytečného člověka. Nejde tu o převyprávění (pereskaze), jak se domníval A. Seliščev,⁶ nýbrž o Žinzifovův svérázný přístup k Někrasovově poezii vůbec.⁷ Je známo, že Někrasov v básni *Ja za to gluboko preziraju sebja* (1845) podal charakteristiku tzv. zbytečných lidí, k nimž se později vrátil v několika dalších poemách [např. Saša, Samodovoljnych boltunov (1856), Medvezja ochota (1867) aj.].

Někrasova báseň *Ja za to gluboko preziraju sebja* se tiskla za básníkovu života pod názvem *Iz Larry*,⁸ třebaže ve skutečnosti jde o jeho vlastní skladbu. Srovnání Někrasovovy uvedené básně s Žinzifovovou básní »Sam sebe si« prozrazuje některé aspekty přístupu k Někrasovově tvorbě. Celková stavba i výrazové prostředky jsou v prvním dvojverší obou básní stejné nebo velmi podobné. Dalo by se snad mluvit o svého druhu volném nebo parafrázovaném překladu. V dalších strofách se však Žinzifov odchyluje od ruského originálu, aby mohl vyjádřit svůj vnitřní neklid a svoji bezmeznou lásku k matce a sestře, zatímco u Někrasova jde o odsouzení člověka, který se bojí akce, což nemohl o sobě říci Žinzifov. Proto Žinzifov vkládá do svého napodobení (podražanie) vlastní výrazové prostředky, které do jisté míry mění původní strukturu originálu. Také závěr Žinzifovovy skladby je jiný, nežli jaký je v Někrasovově básni. Lze říci, že Žinzifov v básni »Sam sebe si« chtěl celkovou formou i obsahem Někrasovovy básně »Já za to gluboko preziraju sebja« a také svými vlastními výrazovými prostředky, které do básně vložil, zobrazit sám sebe, zachytit své vnitřní duševní pohnutky, nastavit si zrcadlo. Usiloval tedy o jakýsi autoportrét či autocharakteristiku. Tím Žinzifov první v bulharské a makedonské literatuře podal obraz zbytečného člověka zvláštního typu. Byl to typ jiný, nežli jsou zbyteční lidé u Někrasova, Turgeněva nebo Gercena. Žinzifovův zbytečný člověk je typem opravdového vlastence, snílka a romantika, který se cítí osamocen, který si uvědomuje nemožnost splnit svoji povinnost vůči lidu.

Třebaže Žinzifovova báseň »Sam sebe si« podstatně nemění smysl základního obrazu Někrasovovy skladby, v době, kdy bulharský a makedonský lid žil v tuřecké porobě, mohla být přijata jako výzva k aktivní činnosti ve jménu národně osvobozeneckých cílů.

V lyrické básni *Do bálgarskata majka* (později *Do majka mi*) obrací se Žinzifov k nešťastné a mnoho strádající matce:

*Steš li da badeš ty nam utešenie?
Pěj mu ty pėsnja za vėčno tārpenie,
Pěj mu ty, majko, mu pěj!
Pěj i za negovo vėčno stradanie,
Pěj mu da nĕma v duša si roptanie,
Pěj ty i sālzi ne lĕj!
.....
I za duševno mu pěj onĕmenie,
I za tĕlesno mu pěj oslĕplenie,
Samo ne pěj za ljubov!*

⁶ A. Seliščev, B. Angelov. *Bálgarska literatura, část 2. Istoričeski oĕerk na novata bálgarska literatura ot Paisija do dnes*. Sofia 1924, *Slavia* 5 (1926–1927), str. 164–170.

⁷ Podstatnou část tohoto výkladu o Žinzifovově vztahu k Někrasovově poezii jsem uveřejnil ve stati *Ob otnošenii R. Žinzifova k poezii N. A. Nėkrasova*, *Slavia* 33, ĕís. 2, 1969, str. 219–229. Tamtéž je uvedena podrobnější literatura.

⁸ *Mariano Jose de Larra* (1809–1837) — španělský spisovatel-satirik, bojovník proti reakci a obhájce politických svobod.

Ano, zpívat o trpělivosti, útěše, o strádáních. Jen o lásce ne, neboť není doba myslet na lásku — říká básník, je třeba uvažovat o věcech celonárodních. Později Christo Botev v básni *Do moeto prvo libe* zvolal podobně: „Ostavi taz pesen ljubovna . . . O, machni tez dumí otrovni . . . zapej, ili mlákní, machni se.“

Už Seliščev upozornil, že v případě Žinzifovy skladby jde o napodobení Někrasovovy básně *V polnom razgare strada derevenskaja* (1862). V Někrasovově básni se expresivně rozvíjí utrpení ruské ženy v sociálním i tzv. bytovém plánu. Proto Čukovskij správně poznamenává, že ve verších „Čto že ty stala nad nim v otupenii, / Poj emu pesnju o večnom terpenii, / Poj, terpelivaja mat!“ je obsažena netrpělivá otázka, zda matky rolnických dětí neodkazují také jim svoji pokoru. V Někrasovově poezii, jak známo, v jeho lexiku mělo slovo „těrpenie“ značný význam.⁹ S tímto slovem spojovali revoluční demokraté šedesátých let „myšlenku o nepřipravenosti rolnictva k revoluční akci“ (K. Čukovskij).

Daktyl byl Někrasovovou oblíbenou stopou, neboť byl blízký lidovému rozměru. Daktyl harmonicky s obsahem zesiloval utrpení, tichý smutek i pokoru. Srov. úryvek z básně *V polnom razgare strada derevenskaja*:

*V polnom razgare strada derevenskaja . . .
Dolja ty! — russkaja doljuška ženskaja!
Vrjad li trudneje syskat.*

K Někrasovovým daktylským veršům patří, kromě citované básně, také např. Čto dumajet starucha, kogda jej ne spitsja (1862), Požarišče (1863), Blagodarenie gospodu bogu (1863), Kumuški (1863) aj.

Žinzifov se učí od Někrasova, řekli bychom, pravidlům sylabotonického rozměru:

*Majko zločesta, ty majko stradalnica,
Mätni se sälzi ti, kak u Brěgalnica,
Mätni se studni välni.*

Žinzifov zobecnil obraz někrasovské matky jako obraz rodného kraje, který trpí pod cizím panstvím. Vypustil obraz lkajícího dítěte, který je u Někrasova, a přenesl děj do rodného kraje, aby nakonec zakončil svoji báseň stejnou někrasovskou otázkou. V takovém případě Žinzifov přepracoval někrasovský obraz tak, aby mohl působit v jiném národním prostředí, avšak s podobnými sociálními podmínkami. Žinzifov napodobuje Někrasovův rým. Působení Někrasovovy poezie na celkovou výstavbu Žinzifovy básně je tedy evidentní. Někrasov dává impuls, napovídá tematiku; úděl ženy, trpící ruské matky, která je zobrazena v Někrasovově básni, nutí Žinzifova přemýšlet a napsat báseň o nesnesitelném údělu zotročené ženy a matky na Balkáně.

Dlouho se tradoval a ještě traduje v bulharské literární historii názor, že Žinzifov byl pod silným vlivem slavjanofilského prostředí a ideologie. Je to však pouze částečná, nikoliv celá pravda. Kdyby to byla pravda, proč se potom Žinzifov neučil od svého dlouholetého přítele a spolupracovníka Ivana Aksakova? Nebylo to snad proto, že slavjanofilové obvykle zobrazovali vesnický život fantasticky, idylicky a opěrně, jak to vidíme v Aksakově poemě Brodjaga? Proč se tedy Žinzifov obrací zrovna k poezii velkého revolučního demokrata

⁹ K. Čukovskij, *Masterstvo Nekrasova, vtoroje, dopolnennoje izdanie*, Moskva 1955, str. 325.

a nikoli k tvorbě svého blízkého druhu? Nejpravděpodobnější odpověď je skryta v tom, že Žinzifovy estetické názory na úlohu umění vůbec a poezii zvláště ve společenském životě se diametrálně lišily od názorů slavjanofilů a byly blízké názorům revolučních demokratů.

Přes všechny shody v oblasti formy (daktylem je psána též Aksakovova poema Brodjaga!), tematiky i výstavby básně je třeba říci, že Žinzifov nepřistupuje k Někrasovi epigonsky, nýbrž tvůrčím způsobem.

Některí literární historikové ve snaze vystopovat všechny vlivy, působení nebo dokonce závislosti bulharských tvůrců na ruské poezii jdou tak daleko, že jenom na základě některých nepodstatných formálních shod soudí o tvorbě, aniž dostatečně berou u úvahu skutečnost, že tu může jít o shody typologického charakteru.

Tak je tomu s bulharským literárním historikem Velčem Velčevem, který v Žinzifově básni *Nova godina* (1863) vidí vliv Někrasovy skladby *Novyj god* (1851). Dochází tak daleko, že dokonce „odhaluje“, že „Nekrasov podskazal i formata na stichotvorenieto. Može dori da se kaže, že Žinzifov sledva i linijata v razvitiето na čuvstvoto, stoi blizo i do Nekrasovata kompozicija“.¹⁰

Mnohá z těchto tvrzení však neodpovídají skutečnosti. Velčev si totiž neuvědomil jednu důležitou skutečnost, že ve vydáních Někrasových veršů z roku 1861, 1863 a 1864, které, jak jsme zjistili, Žinzifov znal a měl k dispozici, báseň *Novyj god* není obsažena, zřejmě „byla zakázána cenzurou“, jak se praví v komentáři k Někrasovým sebraným spisům. Báseň *Novyj god* vyšla poprvé v *Sovremenniku* čís 1, r. 1852. Jasně tu jde o typologickou příbuznost, a nikoliv o napodobení nebo vliv.

Na rozdíl od Velčeva se rovněž domníváme, že impuls k napsání básně *Na mladencečat A . . .* dala Žinzifovi původně Lermontovova *Kazačja kolybeljnaja pesnja* a nikoliv Někrasovova *Kolybeljnaja pesnja*, napsaná na motiv z Lermontovy básně. Soudíme tak proto, že Někrasovova *Kolybeljnaja pesnja* byla poprvé otištěna v Petěrberském sborníku r. 1846 a chybí ve vydáních, které měl Žinzifov k dispozici.

Dosud nenajdeme v odborné literatuře zmínku o tvůrčím působení (nebo o typologické shodě) Někrasovy básně *Na Volge* na Žinzifovu báseň *Mladi godini*. Obě básně jsou autobiografické povahy. V obou se setkáváme s obrazem slunce a ptáků. Děj Někrasovy básně je Žinzifovem přenesen s „beregov bolšoj reki“ na „široko pole“ jeho rodného kraje. I kompozice obou básní jsou si velmi blízké. Nezávisle na Někrasovi však Žinzifov rozvíjí vlastní myšlenkovou linii — vrací se ve vzpomínkách do rodného kraje, idealizuje jej stejně jako svoje dětství, které zde prožil. Místo Někrasových burlaků vystupují v básni mladé žnečky. V obou básních najdeme obrazy hezké dívky a hochy, u Žinzifova však v souladu s patriarchální morálkou jeho rodného kraje.

Je pochopitelné, že působení ruské literatury je patrné u ruských odchovanců N. Gerova, V. Drumeva i D. Čintulova, jejichž tvorba překonala tzv. daskalskou poezii a zaznamenala vyšší umělecké hodnoty. Dílo zakladatele nově bulharské poezie Petka Račeva Slavčikova je pak spjato nejen s tvorbou Puškinovou, Lermontovou, Nikitinovou a Ševčenkovou, nýbrž i s básnickým dílem Někrasovým. O jeho vztahu k Někrasovi se donedávna v odborné litera-

¹⁰ V. Velčev, *Vъzdejstvieto na ruskata klasičeska literatura za formirane i razvitiето na bълgarskata literatura prez XIX vek*, Sofia 1958, str. 40. Tamtéž podrobnější literatura.

tuře nemluvílo. Zřejmě proto, že Slavejkov neuveřejnil žádný překlad nebo napodobení (podraženie) z Někrasova a že o něm není zmínka ani v korespondenci, ani v jeho biografických poznámkách. Teprve bulharský literární historik Simeon Rusakiev před více než patnácti lety vystopoval Slavejkovův zájem o Někrasovovo dílo, který se podle Rusakieva datuje nejpravděpodobněji od druhé poloviny padesátých let.¹¹

Už ve vydání Stichotvorenija N. Nekrasova (S. Peterburg 1864, část III, str. 18), které vlastnil Slavejkov, nacházíme jeho vlastní poznámky k Někrasovově ostře satirické, avšak cenzurované básni *Litěratūra s treskučimi frazami*. Slavejkov v ní podle smyslu doplnil cenzurou vyškrtnutá slova.

Někrasovova poezie přitahovala Slavejkovovu tvůrčí pozornost svým kritickým realismem a hlubokým demokratismem,¹² svou láskou k lidu a odvážným protestem. Slavejkova zaujala zvláště Někrasovova satirická tvorba. Pokouší se o překlad Někrasovovy satiry *Sovremennaja oda*, v níž autor sarkastickou ironií ukázal na licoměrnost vládnoucí třídy v ruské společnosti té doby. Typy podobných pokrytců, licoměrníků byly dosti rozšířené v Bulharsku před i po osvobození. Proti nim vystupoval ve svých satirických básních nejednou už Christo Botev (v básni Patriot aj.), L. Karavelov a později Vazov i jiní kritičtí realisté. S podobným záměrem se pokusil Slavejkov přeložit i další Někrasovovy satiry, např. *Otradno vidět, čto nachodit*, v níž je podán otřesný portrét buržoazního státníka.

Někrasovova báseň *Stiški! Stiški! davno-l i ja byl genij* byla Slavejkovovi impulzem k napsání vlastní básně *Vestnicite*, v níž se velmi vtipně vysmívá buržoazním deníkům. Po osvobození Bulharska vyjádřil Slavejkov v řadě básní svůj vztah k buržoazní skutečnosti; v nich nalezneme zřejmé ideové, tématické i formální působení některých Někrasovových satirických děl (např. Govorun). Slavejkovovi jsou blízké zvláště takové Někrasovovy básnické skladby, v nichž je vyjádřena úloha básníka ve společnosti, jeho občanské povinnosti. Slavejkov se neustále vracel k Někrasovovi, hledal v něm oporu, hledal sílu. Často se pokoušel překládat, nebo je přizpůsobit domácím poměrům, vnitřní společensko-politické situaci, vložit do nich prvky bulharského způsobu života, bulharské skutečnosti. K takovým pokusům patří i Slavejkovovo tvůrčí úsilí o převedení známé Někrasovovy skladby *Saša*, v níž ruský básník podrobil zdrcující kritice liberální šlechtu. Hrdinka poémy, ruská dívka Saša, je tu populharštěna jako Rada. Svůj překlad Slavejkov nedokončil. Zřejmě si uvědomil, že to není zrovna nejlepší způsob, jak vyjádřit ideový obsah ruského originálu.

Báseň *Majčinite sálzi* je jediným dokončeným výsledkem Slavejkovova zájmu o Někrasovovo básnické dílo. Je to překlad Někrasovovy skladby *Vnimaja užasam vojny*, v němž se mu celkem dobře podařilo převést svéráznost a ideově emocionální obsah originálu. Překlad básně sice trpí řadou nedostatků lexikálního charakteru i nedodržením rozměru a počtu veršů, ale ve srovnání s pozdějším Vazovovým překladem téže básně není o nic horší.

Není sporu, že na prohloubení Slavejkovova kritickorealistického pohledu působilo Někrasovovo básnické dílo, zvláště pak jeho satirické básně a básně s tématikou ze života ruské vesnice.

Ideově estetické, formální, obsahové aj. působení Někrasovovy poezie na

¹¹ S. Rusakiev, *P. R. Slavejkov i ruskata literatura*, Sofia 1956, str. 190–198.

¹² Tamtéž, str. 191.

Žinzifovovu a Slavejkovovu básnickou tvorbu není vyčerpáno jenom uvedenými příklady. Někrasov, na rozdíl od slavjanofilské poezie, svým kritickorealistickým zobrazením nepřátel lidu, hlubokým soucitem s těžkým údělem ženy a vůbec svými hluboce lidskými, občanskými kategoriemi své tvorby umožnil bulharské literatuře rozšířit tematické okruhy, pochopit společenskou úlohu tvůrčí osobnosti a literatury v zápase za osvobození politické a sociální.

Н. А. НЕКРАСОВ У ЮЖНЫХ СЛАВЯН

Русская литература и революционно-демократическая идеология сыграла положительную роль в литературном развитии у сербов, хорватов, болгар и македонцев. Южнославянская интеллигенция развила в себе вкус к творчеству нового типа. Она читала и переводила не только „Слово о полку Игореве“, а также произведения Пушкина, Лермонтова, Некрасова, Белинского, Тургенева и др. Литературное творчество русских прогрессивных и революционно-демократических писателей обогащало их собственную литературу новыми идеями и художественными приемами.

В шестидесятых годах прошлого века в болгарской и македонской поэзии были только два главных представителя — П. Р. Славейков и Р. Жинзифов. Анализ их творчества показывает, что они были не только хорошими знатоками поэтического творчества Н. А. Некрасова, но и пользовались его приемами; по его примеру они создали новые сюжеты, новый поэтический стиль, интонацию и ритм.

Сопоставления стихотворений приведенных поэтов со стихами Некрасова показывают некоторые сходства в области формы, мотивов, построения. В некоторых стихах Жинзифова и Славейкова чувствуется тон некрасовских стихотворений.

Н. А. Некрасов своим критическо-реалистическим изображением жизни, гражданским пафосом и громким протестом дает Жинзифову и Славейкову возможность расширить круг тематики и понять роль творческой личности в общественной жизни.